

การพัฒนาาศักยภาพชุมชน : แนวคิด และการประยุกต์ใช้

Community Capacity Building : Concept and Applications

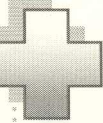
10033387

ห้องสมุด วทบ.สุรินทร์

วิณา เกียงธรรม
สุนีย์ ละกำปั้น
อากาศร เพ่าวัฒนา

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 แรงสนับสนุนทางสังคม	
ที่มาของแนวคิด	1
ความหมายของแรงสนับสนุนทางสังคม	2
ชนิดของแรงสนับสนุนทางสังคม	3
แหล่งประโยชน์ของแรงสนับสนุนทางสังคม	6
แรงสนับสนุนทางสังคมกับสุขภาพ	7
การนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ	8
การนำแนวคิดแรงสนับสนุนทางสังคมไปประยุกต์ใช้ในการวิจัย	15
เครื่องมือที่ใช้ในการวัดแรงสนับสนุนทางสังคม	22
บทที่ 2 การเสริมสร้างพลังอำนาจ	
ที่มาของแนวคิด	32
ความหมายของการเสริมสร้างพลังอำนาจ	34
การเสริมสร้างพลังอำนาจในมิติที่เป็นกระบวนการ	36
การเสริมสร้างพลังอำนาจในมิติที่เป็นผลลัพธ์	39
การเสริมสร้างพลังอำนาจกับสุขภาพ	41
การเสริมสร้างพลังอำนาจในระดับบุคคล องค์กร และชุมชน	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมิน การเสริมสร้างพลังอำนาจ	50
บทที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชน	
ที่มาของแนวคิด	57
ความหมายของการมีส่วนร่วม	58
รูปแบบการมีส่วนร่วม	60
ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม	64
การประเมินการมีส่วนร่วมของชุมชน	68
แนวคิดการมีส่วนร่วมกับการนำไปประยุกต์ใช้	72
เครื่องมือที่ใช้ในการวัดการมีส่วนร่วม การเป็นหุ้นส่วน	75
บทที่ 4 การเป็นหุ้นส่วน	
ที่มาของแนวคิด	81
ความหมายของการเป็นหุ้นส่วน	82
องค์ประกอบของการเป็นหุ้นส่วน	83
ประเภทของการเป็นหุ้นส่วน	83
ปัจจัยในความสำเร็จและความยั่งยืนของการเป็นหุ้นส่วน	89
แนวคิดการเป็นหุ้นส่วนกับการนำไปประยุกต์ใช้	90

บทที่ 5	เครือข่ายทางสังคม	
	ที่มาของแนวคิด	95
	ความหมายของเครือข่ายทางสังคม	96
	การเกิดเครือข่าย	98
	ลักษณะรูปแบบต่างๆของเครือข่าย	99
	องค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่าย	105
	กระบวนการพัฒนาภาคีเครือข่าย	107
	การรักษาความยั่งยืนของเครือข่าย	108
	ปัญหาที่พบในการทำงานเครือข่าย	108
บทที่ 6	การขับเคลื่อนชุมชน	
	ที่มาของแนวคิด	113
	ความหมายของการขับเคลื่อนชุมชน	116
	องค์ประกอบของแนวคิดการขับเคลื่อนชุมชน	116
	กระบวนการของการขับเคลื่อนชุมชน	120
	แนวคิดการขับเคลื่อนชุมชนกับการนำไปประยุกต์ใช้	123
บทที่ 7	แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการประเมินสุขภาพชุมชน	
	ชุมชนในฐานะหน่วยรับบริการ	135
	ความหมายของชุมชน	136
	ชุมชนเข้มแข็ง	138
	มิติต่างๆ ของชุมชนในฐานะผู้รับบริการ	139
	สมรรถนะหลักของพยาบาลสาธารณสุข	142
	ธรรมชาติของชุมชน	144
	แนวคิดของระบบสังคม	150
	กระบวนการประเมินสุขภาพชุมชน	152
	แหล่งของการเก็บรวบรวมข้อมูล	155
	การเก็บรวบรวมข้อมูลและการตีความข้อมูล	156
บทที่ 8	การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	
	ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	164
	วิธีการเขียนปัญหา	165
	การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	166
	วิธีดำเนินการ	167
	การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	172
	ขั้นตอนการวิเคราะห์โยงโยสาเหตุของปัญหา	177
	สรุปการเขียนโยงโยสาเหตุของปัญหา	181

บทที่ 9 การวางแผนการบริการสุขภาพในชุมชนและการประเมินผล

การวางแผนโดยใช้กรอบความคิดเชิงตรรกะ	184
ลักษณะสำคัญของแผนโดยใช้กรอบความคิดเชิงตรรกะ	186
แนวทางการเขียนแผนโดยใช้กรอบความคิดเชิงตรรกะ	187
การประเมินผลแผนงาน/โครงการ	193

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	แสดงกระบวนการและวิธีการและกิจกรรมที่ใช้ในปฏิบัติการของการดูแลสุขภาพชุมชน	38
ตารางที่ 2	แสดงผลลัพธ์จากกระบวนการที่ใช้ในการปฏิบัติการของนวัตกรรมการดูแลสุขภาพชุมชน	40
ตารางที่ 3	สรุประดับการมีส่วนร่วมของชุมชนและตัวอย่างจากการพัฒนาของ Brage et al ¹²	62
ตารางที่ 4	รูปแบบและคุณลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการพัฒนาของ Pretty ¹³	63
ตารางที่ 5	แสดง 8 ตัวชี้วัดที่นำไปใช้ในการประเมินความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของชุมชน	70
ตารางที่ 6	แสดงตัวอย่างกระบวนการและลักษณะกิจกรรมการมีส่วนร่วม	72
ตารางที่ 7	แสดงตัวอย่างบทบาทของ ภาครัฐ และกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับ การดูแลสุขภาพชุมชน	84
ตารางที่ 8	แสดงกิจกรรมการดำเนินงานของ 3 องค์กรภาคีเครือข่ายในการดูแลสุขภาพชุมชน	87
ตารางที่ 9	แสดงลักษณะความแตกต่างของระหว่างความเป็นเครือข่ายและความเป็นกลุ่ม	97
ตารางที่ 10	แสดงปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในชุมชนที่สนับสนุนให้เกิดเครือข่าย	98
ตารางที่ 11	แสดงรูปแบบของเครือข่ายในประเทศไทย และจุดอ่อน จุดแข็งของแต่ละรูปแบบ	104
ตารางที่ 12	แสดงประเด็นปัญหาและสรุปรายละเอียดของประเด็นปัญหาในการทำงานเครือข่าย	109
ตารางที่ 13	แสดงกระบวนการทำงานในการขับเคลื่อนชุมชนในงานการดูแลสุขภาพชุมชนกรณีผู้สูงอายุ	124
ตารางที่ 14	แสดงกระบวนการทำงานในการขับเคลื่อนชุมชนในงานการดูแลสุขภาพชุมชนกรณีผู้ป่วยเบาหวาน	129
ตารางที่ 15	แนวคิดของชุมชนที่กำหนด	137
ตารางที่ 16	แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพชุมชนที่กำหนด	141
ตารางที่ 17	การประเมินชุมชน : ภาพรวมด้านลักษณะของที่ตั้ง	145
ตารางที่ 18	การศึกษาชุมชน มุมมองด้านประชากร	147
ตารางที่ 19	การศึกษาชุมชน : มุมมองระบบสังคม	151
ตารางที่ 20	แนวทางสังเกตชุมชนระหว่างการสำรวจแบบเร็ว (windshield survey)	160
ตารางที่ 21	ตัวอย่างการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	170
ตารางที่ 22	ตัวอย่างการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยการถ่วงน้ำหนัก	170
ตารางที่ 23	ความเชื่อมโยงของแต่ละระดับของกรอบแนวคิดเชิงตรรกะ	187
ตารางที่ 24	ตัวอย่างแผนป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนโดยใช้กรอบแนวคิดเชิงตรรกะ	192

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 รูปแบบผู้ให้และผู้รับ	13
ภาพที่ 2 รูปแบบการให้แรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผู้ให้ 2 คน ต่อผู้รับ 1 คน	14
ภาพที่ 3 รูปแบบผู้ให้มากกว่า 2 คน ต่อผู้รับ 1 คน	15
ภาพที่ 4 แสดงรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนดัดแปลงจาก Arnstein ¹¹	61
ภาพที่ 5 แสดงตัวอย่างเครือข่ายที่กำหนดตามขอบเขตของพื้นที่ เช่น เครือข่ายประชาคมตำบล	99
ภาพที่ 6 แสดงตัวอย่างเครือข่ายที่กำหนดตามขอบเขตของพื้นที่ เช่น เครือข่ายผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS แห่งประเทศไทย	100
ภาพที่ 7 แสดงตัวอย่างเครือข่ายที่กำหนดตามประเด็นความสนใจของสมาชิก เช่น เครือข่ายผู้สูงอายุ แห่งประเทศไทย	101
ภาพที่ 8 แสดงตัวอย่างเครือข่ายที่กำหนดตามโครงสร้างหน้าที่ เช่น เครือข่ายหมู่บ้านปลอดยาเสพติด	102
ภาพที่ 9 แสดงกระบวนการที่นำไปสู่การขับเคลื่อนชุมชน	119
ภาพที่ 10 ประยุกต์จากองค์ประกอบในการประเมินชุมชนของ Anderson E.T., McFarlane J.M ⁶	154
ภาพที่ 11 การจัดสถานที่ในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	168
ภาพที่ 12 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาโดยใช้เม็ดมะขาม	171

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 PRECEDE – PROCEED framework	176
แผนภูมิที่ 2 ตัวอย่างโยโย่สาเหตุของปัญหาโรคไขเลือดยอดในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี	180

ดัชนี	197
--------------	------------

